

Børnerådet Årsberetning 2003

Børnerådets medlemmer i 2003

Klaus Wilmann, formand, pædagog og konsulent

Birgitte Holmberg Pedersen, næstformand, dommer

Else Guldager, ledende sundhedsplejerske

Pernille Hviid, psykolog, Københavns Universitet

Inger Thormann, psykolog, Skodsborg Observation- og behandlingshjem

Helga Kolby Kristiansen, cand.phil, højskoleforstander

Niels Egelund, psykolog, professor, Danmarks Pædagogiske Universitet

Børnerådets sekretariat pr. marts 2004

Bente Ingvarsen, sekretariatschef, mag.scient soc og socionom

Søren Gade Hansen, fuldmægtig, cand.jur og lærer

Anne Mejer, fuldmægtig, cand.comm

Susanne Glending, fuldmægtig, cand.jur

Thomas Willer, fuldmægtig, cand.scient.soc

Bettina Frølund, kontorfunktionær

Irena Nedic, kontorassistent

Kia Ditlevsen, studentermedarbejder

Signe-Marie Paludan Andersen, RUC-praktikant

Følgende arbejdede også i sekretariatet i 2003

Lene Hansen, cand.comm, projektmedarbejder

Sara Katz, RUC-praktikant

Anne Ø. Pedersen, RUC-praktikant

Et nyt perspektiv på børn og unge

Af Klaus Wilmann, formand for Børnerådet

2003 har været endnu et produktivt år for Børnerådet. Store og mindre initiativer har blandet sig med 19 hørings svar, tre børnepanelrapporter, flere konferencer, seminarer og informationsvirksomhed. Det kunne i sig selv berettigede en lang årsberetning. Men vi har valgt at gå en anden vej. Ud over en kort gennemgang af Børnerådets aktiviteter i året der gik, byder vi denne gang på syv temaartikler skrevet af Børnerådets medlemmer. Artiklerne er centreret omkring temaet "Børneperspektiv", som rådets medlemmer hver især folder ud med afsæt i faglige og personlige erfaringer.

Børnerådet har, i året der gik, især haft fokus på to store problemstillinger. Hvordan gør vi fremskridt med at udskyde børns tidlige alkoholdebut og nedbringe deres store forbrug? Og hvordan styrker vi retssikkerheden for børn og unge, der anbringes uden for deres eget hjem?

Alkoholspørgsmålet har Børnerådet taget op, fordi vi ikke er tilfredse med samfundets indsats. Børnekonventionens artikel 3, forpligter Danmark til at beskytte sine børn, herunder beskyttelse mod påvirkninger, som er skadeligt for barnets fysiske og mentale sundhed. Alligevel har Danmark Europarekord i børnedruk. Børnerådet ønskede med alkoholinitiativet at finde forklaringer og at bidrage til nye strategier i forebyggelsen. Vi savnede fx de unges egne stemmer i debatten, og dem bragte vi ind via en rapport fra vores Børnepanel og gennem vores Årsmøde 2003.

Anbragte børns retssikkerhed har også beskæftiget Børnerådet i 2003. Alt for mange børn fjernes fra deres familie uden at blive hørt, og ingen hører deres berettede klager om dårlig behandling. Børnerådet udarbejdede et større notat, som bygger på den forudsætning, at børnene er de sande eksperter i deres eget liv. Børnenes mulighed for at markere sig skal derfor styrkes.

Flere partier i Folketinget har i det forgangne år sat børns ret til at klage i personlige sager på dagsordenen. Socialminister Henriette Kjær udtrykte i den forbindelse vilje til at vurdere børns klagebehov sammen med Børnerådet. Rådet har til det

brug udarbejdet en større redegørelse for, hvilken adgang børn har til at klage over afgørelser fx i det sociale system, i folkeskolen mv.

I slutningen af 2003 fik Børnerådet tildelt en bevilling fra Satspuljen, der betyder, at et nyt Børne- & Ungepanel kan etableres i Børnerådets regi. Panelet er større end det tidligere Børnepanel og som noget helt nyt finder alle undersøgelser sted via internettet.

Børne- & Ungepanelet er med til at styrke Børnerådets dialog med børn og unge og klæder os endnu bedre på til selv at varetage det børneperspektiv, vi efterlyser hos andre.

Statsministeren afsluttede året 2003 med en opfordring til sig selv og andre om at sætte børnefamiliernes vilkår på den politiske dagsorden. Det ser vi i Børnerådet frem til. Vi håber, at debatten vil blive præget af reelle ønsker om at gøre noget for børns vilkår i Danmark – ud fra et børneperspektiv – og ikke ud fra et forældreperspektiv eller arbejdsmarkedsperspektiv, som vi har set så mange gange før. De syv temaartikler i denne beretning kan forhåbentlig inspirere til, hvordan et børneperspektiv kan se ud.

God læselyst!

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Mans M...' followed by a long horizontal stroke.

A close-up photograph of a child's face, focusing on the eyes and nose. The image is heavily overlaid with a semi-transparent red color, creating a monochromatic effect. The child's eyes are looking slightly to the right of the camera. The texture of the skin and the details of the eyelashes and nose are visible through the red tint.

“Børn har lige så meget ret til at sige deres mening som alle andre.”

Pige fra Børnerådets Børnepanel

2003

Året der gik...

Større initiativer og projekter

Unge og alkohol

Hvordan kan vi bidrage til at unges alkoholforbrug sættes ned og alkoholdebutalderen sættes op? Afholdelse af Børnerådets Årsmøde – Bag om unges alkoholkultur og Børnepanelrapporten Teenagere og Alkohol.

Anbragte børns klageadgang

Hvordan sikrer vi anbragte børns retsstilling, og hvordan kan vi give dem mulighed for at klage over afgørelser og voksnes behandling af dem?

Børnerådets dialog med børn og unge
Undersøgelser i Børnerådets Børnepanel, Børnerådets Årsmøde 2003 og fokus-gruppeinterviews.

Afdækning af børns klageadgang på en række lovområder

Samarbejde med Dansk Center for Undervisningsmiljø og Skole og Samfund om planlægningen af arbejdet til fremme af trivsel og modarbejdelse af mobning i skolerne

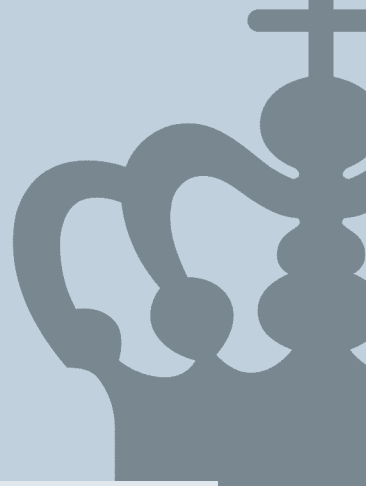
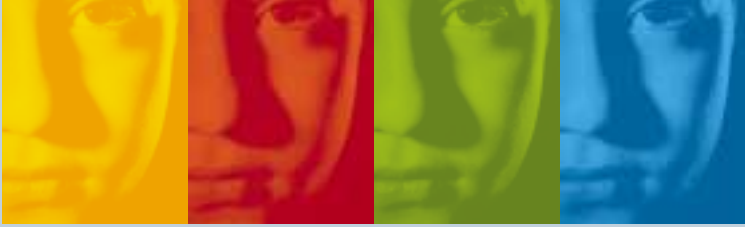

Den 20. november 2003 – på børnerettighedsdagen – åbnede Børnerådets nye hjemmeside for børn. Her kan børn læse om deres rettigheder, teste deres viden i quizen ”test dine rettigheder” og give deres mening til kende i de små meningsmålinger.

www.brd.dk/boern

På Børnerådets hjemmeside for voksne kan du læse mere om, hvad Børnerådet beskæftiger sig med netop nu. Her er temasider, materialer, nyhedsbreve mm.

www.brd.dk

Informationsaktiviteter

- Børnerådets hjemmeside for voksne: www.brd.dk
- Børnerådets hjemmeside for børn: www.brd.dk/boern
- Elektroniske nyhedsbreve
- Pjecer: *Opdragelse med hjertet og Forældre må ikke slå deres børn* (Oversættelse til somali)
- Pressearbejde

Børnerådets konferencer og workshops

- Konference om Danmarks 3. rapport til FN's Børnekomité og de supplerende rapporter.
- Børn og unge som ressource i det nære demokrati – konference i samarbejde med Kulturfrøen i Viborg.
- Nye dialogmetoder – børn og voksne i øjenhøjde – 2 workshops i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling.
- Børnerådet underviser fogeder i FN's Børnekonvention.

Høringer, rapporter og samarbejdsgrupper

- Børnerådets bidrag til regeringens 3. rapport til FN's Børnekomité.
- Dialog på tværs – børn og voksne i øjenhøjde. Beskrivelse af en dialogproces (Rapport og video)
- Tre rapporter fra Børnerådets Børnepanel
- Børnerådets 19 høringssvar om lovforslag, vejledninger mv. inden for børneområdet
- Samarbejde med det nordiske netværk af Børneråd og Børneombudsinstitutioner.
- Samarbejde med The European Network of Ombudsmen for Children (ENOC).
- Deltagelse i diverse nationale samarbejds- og baggrundsgrupper om børns vilkår i Danmark.

Hvad skal vi med et børneperspektiv?

Af Klaus Wilmann, formand for Børnerådet

Børneperspektivet kan være svært at få øje på både i lovgivning og debat, selvom den handler om børn. En børnekonsekvensanalyse kunne være et redskab til at styrke børnenes perspektiv.

I Børnerådet taler vi meget om børneperspektivet. Vi taler om, at lovgivning og forvaltning, undervisning og opdragelse skal ses i et børneperspektiv. Eller at de, som har ansvaret for beslutninger om børn, lærer at inddrage børns perspektiv. I de mange høringsvar til ministerierne, som Børnerådet udarbejder, forsøger vi at konkretisere vores tanker om et børneperspektiv. Og i vores egen praksis forsøger vi selv at leve op til kravene. Fx når vi udarbejder rapporter i samarbejde med vores Børnepanel.

Holdning frem for metode

For mange bliver det, at beskrive et børneperspektiv, mest et spørgsmål om metode. Men man kunne sige, at det, at vurdere fænomener i et børneperspektiv, først og fremmest er et holdningsmæssigt anliggende. Tror vi på børn, anerkender vi deres kompetencer og følelser, lytter vi til deres udsagn og forslag, accepterer vi dem som ligeværdige parter osv. Teknik og metoder skal der til, men grundlæggende skal vi anerkende, at børn både har ret til at blive inddraget og kompetence til det.

Den enkle måde at beskrive børneperspektivet på er at beskrive børneperspektivet som børns egne synspunkter om et spørgsmål. "Hvordan synes I elever, at skolens fritidsareal skal udformes?" De udsagn processen måtte afføde, kan umiddelbart indlejres i skolens beslutningsproces. Men for at spørgsmålene skal give mening for børnene, må skolens ledelse have afklaret graden af indflydelse, man ønsker at give eleverne. Lytter vi til børn, for at blive inspireret, vil vi tage børnenes forslag med, får børn direkte medindflydelse eller endog lov til selv at bestemme? Uden en stillingtagen til disse spørgsmål bliver processen ugennemsigtig for børnene og børneperspektivet tvivlsomt.

Medinddragelse er centralt

Eksemplet rejser også en anden debat, for målet er sjældent blot, som i eksemplet, at overlade beslutninger til børn og unge, men netop at medinddrage dem. Og det er langt sværere. Som voksne og som samfund tager vi ofte stilling på børnenes vegne og for dem. Vi anerkender dermed den rolle og det ansvar, vi har som myndighed. Forældremyndighed og offentlig myndighed. Vi anerkender de forpligtelser, som bl.a. Børnekonventionen tildeler os til at drage omsorg for børns beskyttelse og udvikling. Det ville vi ikke gøre, hvis vi alene fortolkede børneperspektivet som et spørgsmål om at overlade alle typer af beslutninger til børn og unge selv. Hverken i familien eller i samfundet. Børneperspektivet kan beskrives som summen af børns egne iagttagelser, deres udsagn og synspunkter plus de nære voksnes forestillinger om, hvad der er godt for børn og endelig samfundets institutionaliserede rammer om børn. Det gør samtidig børneperspektivet til et dynamisk begreb. På godt og ondt, for der findes ikke en facitliste, der fortæller os, hvad der er den rigtige beslutning set i et børneperspektiv. Og erfaringen fortæller mig også, at der er behov for at præcisere, hvad der ligger indenfor og udenfor ideen om et børneperspektiv. For selvom vendingen ”jeg ved nok, hvad der er bedst for dig” ikke udtales så tit mere, er det ikke en ualmindelig voksenattitude. De fleste vil formodentlig være enige i, at der ikke er meget børneperspektiv i en beslutning om anbringelse af et barn udenfor dennes eget hjem, hvis barnet ikke selv er blevet hørt. Også selvom beslutningstagerne angiver at handle ud fra barnets bedste. Men i praksis sker det stadig ofte i Danmark.

Lang vej endnu

Børnerådet kræver af alle myndigheder, at de redegør for børneperspektivet, når de foreslår nye love og regler. Det burde faktisk være et egentlig formkrav både i centraladministrationen og lokalt i kommuner og institutioner. I Sverige har man et krav om, at beslutninger skal vurderes i et børneperspektiv. I mange svenske kommuner gennemfører man derfor barnkonsekvensanalyser, som en metode til at belyse et forslags konkrete betydning for børn. Fremgangsmåden har betydning i mere end en forstand. For udover at den tvinger embedsmænd og politikere til at

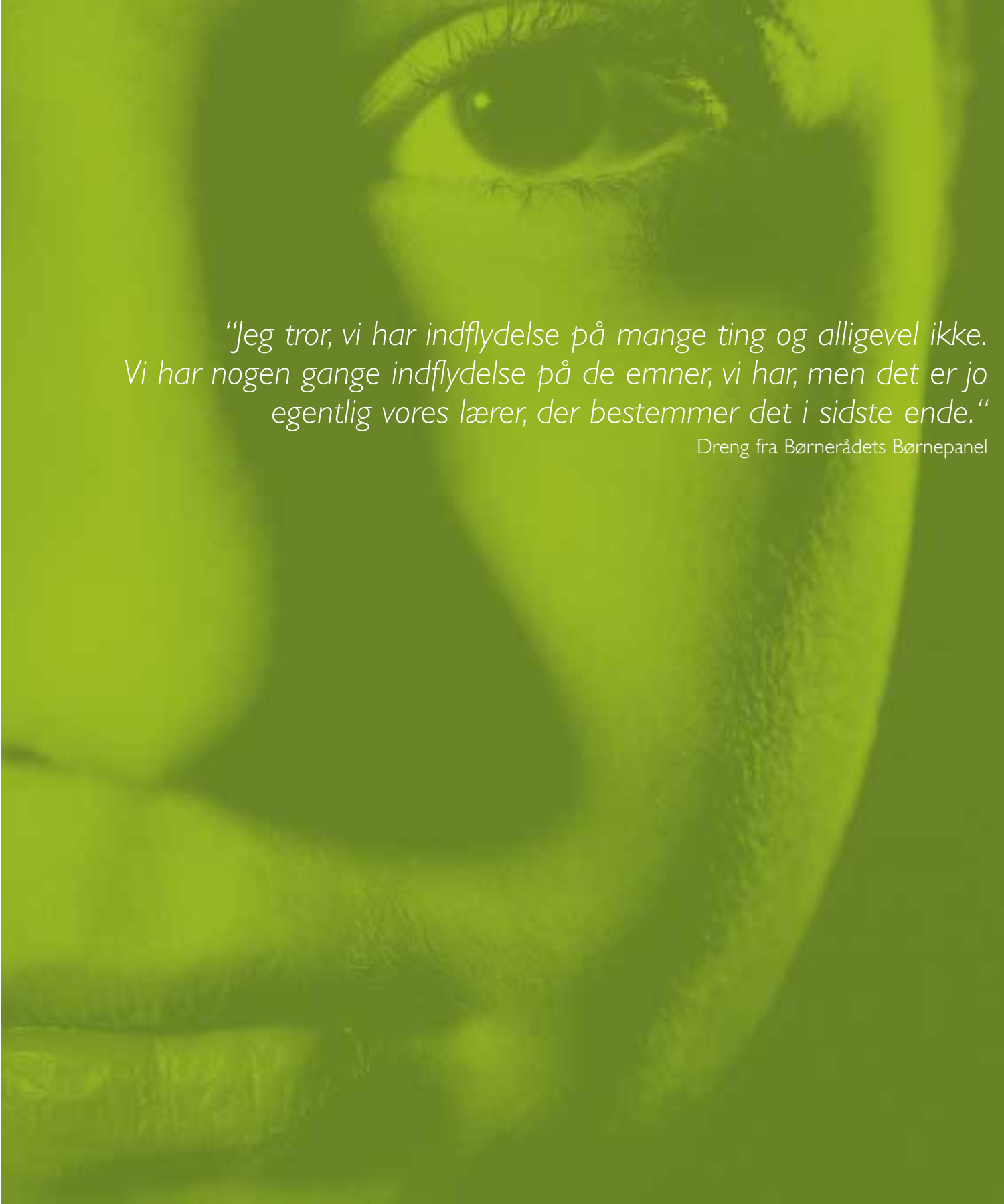
BØRNERÅDET I DIALOG MED BØRN

Børn og unges tanker, meninger og oplevelser er vigtige ressourcer for Børnerådets arbejde. Dialogen med børn og unge vejer derfor tungt i vores arbejde. I 2003 kom dialogen og det at lytte til børn konkret til udtryk i tre børnepanelundersøgelser samt et årsmøde med lige mange unge og voksne deltagere. Børnerådet gik ud af 2003 med en bevilling fra Satspuljen, der gør det muligt at etablere et nyt elektronisk Børne- & Ungepanel med ca. 1500 deltagere.

vurdere beslutninger i et andet lys end de plejer, ændrer den også langsomt synet på børn. Fra objekter for andres foretagsomhed til aktører, nogen der handler og tager del i det fælles liv. Og dermed er vi fremme ved målet eller resultatet af at tænke i et børneperspektiv. Børns egen deltagelse. For mig handler det nemlig mere om aktiv deltagelse end om passiv høring. Et børneperspektiv er således ikke noget vi voksne kan etablere alene. Det er en proces, som kun er meningsfuld, når børnene selv tager del i udredningen.

Men der er stadig lang vej at gå. Fx er fraværet af et børneperspektiv slående i debatten om arbejdsliv og familieliv. Af alle de mange forslag og ideer som politikere og andre har fremsat de seneste måneder, ville de færreste kunne stå for en nærmere børneanalyse. Er det børnenes behov med længere åbningstider og taxameterbetaling i daginstitutioner og pasningsgaranti fra 6 måneders-alderen? Det kan jeg ikke få øje på. Jeg kan se fordelene for arbejdsmarkedet, og i dette tilfælde er de ikke sammenfaldende med børnenes behov. En konsekvensanalyse med inddragelse af faglig viden om børns behov ville have synliggjort dette misforhold og styrket børnenes position.

Med børneperspektivet som tema i årsberetningen for 2003 håber jeg, at Børnerådet kan inspirere til en mere konsekvent inddragelse af både børns egne udsagn og udsagn fra de, som har forstand på børn, når der skal vedtages ny lovgivning og nye beslutninger. Både centralt og lokalt, på Christiansborg og på blå stue.

A close-up photograph of a young boy's face, heavily tinted with a vibrant green color. The focus is on his eyes, which are looking slightly to the right. The texture of his skin and the detail of his eyelashes are visible despite the color overlay.

“Jeg tror, vi har indflydelse på mange ting og alligevel ikke. Vi har nogen gange indflydelse på de emner, vi har, men det er jo egentlig vores lærer, der bestemmer det i sidste ende.”

Dreng fra Børnerådets Børnepanel

Alle siger at unge drikker...

Af Helga Kolby Kristiansen, Forstander, Silkeborg Højskole, medlem af Børnerådet

Børnerådet har i 2003 stillet skarpt på unge og alkohol dels i en Børnepanelundersøgelse og dels som tema på Børnerådets årsmøde med deltagelse af 75 unge og 75 voksne. Intentionen bag begge initiativer var at lade hovedpersonerne selv komme til orde for på den måde at kvalificere debatten.

Unge og alkohol er på dagsorden mange steder. I regering og folketing. I organisationer og foreninger. I medier og i forskning. Blandt lærere og pædagoger. Alle taler om det, men ingen gør rigtigt noget ved det. Vel dybest set fordi vi ikke ved, hvad der skal gøres, og om der overhovedet skal gøres noget. Danske unge har et lidet flatterende europamesterskab i alkoholindtagelse, men er det nu så alvorligt, som det lyder? Er det ikke kun et ungdomsfænomen, som forsvinder ligesom vokseværk og bumser, når livet begynder at stille krav om ansvar over for uddannelse, job, familie osv.? Vi ved det ikke, men de fleste reagerer, som om de ikke for alvor tror på, at vi i løbet af den næste generation ender som en gennemalkoholiseret nation. Den mest almindelige holdning blandt danskere til unges store alkoholforbrug synes at være, at vi lader som ingenting, og så håber vi, at det går over med tiden. Om det er naivt eller det eneste fornuftige, ved vi ikke, men begge muligheder er åbne.

De unges stemme

Børnerådet inviterede i november 2003 75 unge til at diskutere emnet med 75 voksne på Børnerådets årsmøde. Bag om unges alkoholkultur, kaldte vi dagen – hvor de voksne dog også skulle stille skarpt på deres egen alkoholkultur. Årsmødet har sammen med den Børnepanelundersøgelse vi forud for dagen lavede, givet os et mere nuanceret syn på unge og alkohol. Og begge dele har rustet os til at se problemstillingen fra de unges synsvinkel. De unges budskab til omverdenen synes klar:

Sig, hvad du mener, mor

Budskabet til forældrene er klart. 93 procent af de unge ønsker klare udsagn fra deres forældre. Det er da en invitation, der vil noget. Forældre behøver ikke, af

angst for konflikter, overlade normer for alkoholindtagelse til deres børn, for børnene ønsker, at der skal tales åbent om emnet. Men de vil vel og mærke tales med og ikke til. Desværre fortæller de unge også, at alkoholkultur ikke er noget, man snakker om derhjemme. Det er ofte tabu, og forældregenerationen karakteriseres, som en ung sagde: "De er varme, men vattede." De unge siger endda klart, at den samtale ikke først skal begynde, når den første rus er i hus. Tværtimod skal forældrene tale med deres børn om alkoholkultur, inden de unge begynder at drikke, og forældrene skal klart melde ud, hvad de mener, der er bedst for deres børn. Hvis det er svært, så kan forældrene finde rygstød i de tal, der tydeligt viser, at børn, der har fået klare udmeldinger hjemme, drikker mindre end børn fra hjem, hvor det overlades til børnene selv at finde normer for drikkeriet.

Forældre er smittebærere

Børnepanelundersøgelsen har et for forældre meget ubehageligt resultat, der siger, at børn, der får tilbudt alkohol hjemme, drikker mere. Forældre kan ikke undslippe det faktum, at de er negative rollemodeller. De har, ved deres eget forbrug og mangel på holdning, været med til at "oplære" deres børn til et større forbrug og en tidligere debut ved i misforstået omsorg at mene, at "det er bedre, at de prøver det hjemme" eller "det er vigtigt, at de lærer at styre en brandert". Forældre må derfor påtage sig ansvaret for, at det nu er pay-back-time for deres holdninger, og at unges alkoholindtagelse ikke kan isoleres til et lidt kedeligt ungdomsfænomen.

Alkoholens magi

Unge holdning til alkohol er tydeligt farvet af, om de selv er begyndt at drikke. Unge, der ikke er begyndt at drikke, forbinder alkohol med noget negativt, men blot indtagelse af en enkelt genstand, ændrer denne holdning markant. Debuten for indtagelse af alkohol synes nærmest magisk, da den kritiske holdning bortfalder og erstattes med en række positive udsagn om det at drikke. Måske er dette magiske omdrejningspunkt årsagen til, at unge ikke selv synes, at de drikker for meget, for de har fokus på noget andet end mængden af alkohol: De har nemlig gennem indtagelse af alkohol åbnet døren til et hidtil ukendt spændende ungdomsliv.

BAG OM UNGES ALKOHOLKULTUR – BØRNERÅDETS ÅRSMØDE 2003

75 unge deltog sammen med 75 voksne på Børnerådets årsmøde 2003, hvor målet var at komme bag om unges alkoholkultur ved hjælp af dialog. Dagen bød på mange interessante forslag til, hvad der kan gøres for at unges alkoholforbrug nedsættes og debutalderen sættes op.

De voksne foreslog bl.a.:

- Metoder og redskaber til forældre så de kan tale med unge om alkoholvaner
- Vejledning fra SSP-konsulenter m.fl.
- Ung-ung grupper
- Forældrenetværk med idéudveksling

De unge foreslog bl.a.:

- Familieaften med snak om alkohol, hvor alle er samlet
- Forældre skal tale med deres børn om alkohol tidligt
- Unge skal kunne komme til deres forældre med spørgsmål

Læs flere resultater fra Børnerådets årsmøde på www.brd.dk

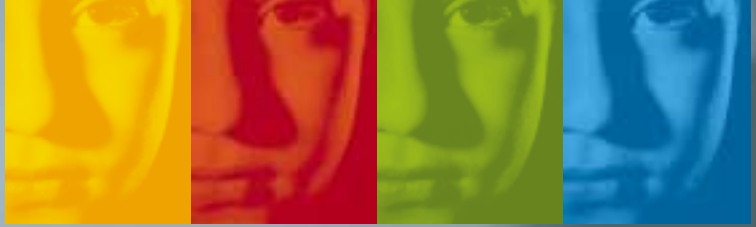
Alkohol er adgangsbillet til fællesskab

Alle siger, at unge drikker for meget, og oftest er der fokuseret på mængden og hyppigheden af deres forbrug. Lytter man til de unge, kommer man et spadestik dybere end blot til at konstatere, at unge drikker for meget. Det er nødvendigt at spørge, hvorfor de drikker, og hvilke sociale sammenhænge drikkeriet foregår i. Hvorfor har den magiske debut så stor betydning?

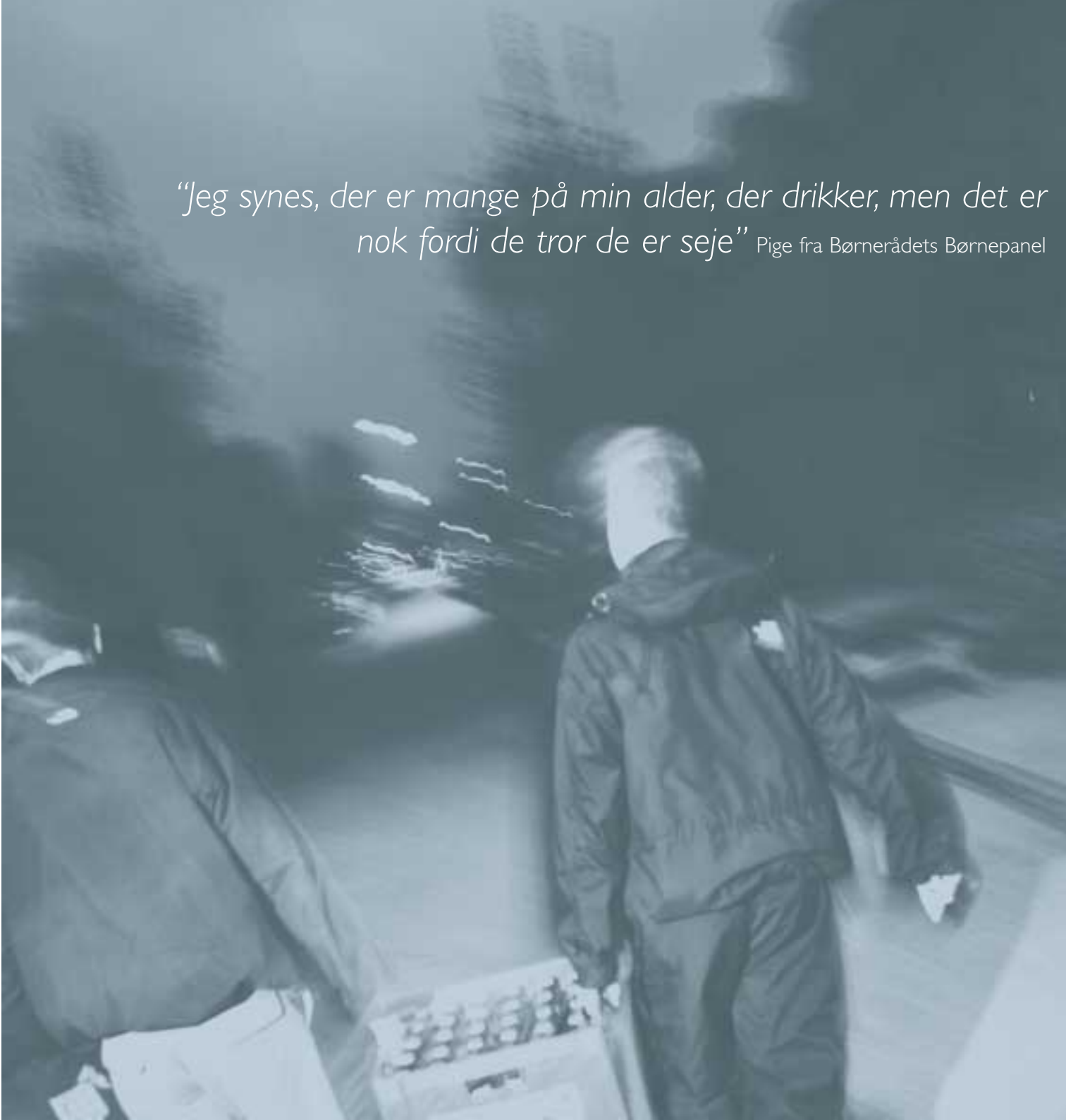
De unge siger selv, at alkoholdebuten giver adgangsbillet til et ”magisk” ungdomsliv. Fester og forfester er ”øvepladsen” for senere at kunne deltage i nattelivet. Der opbygges en fælles atmosfære, hvor hverdagens panser falder, og de unge får mod til at trodse hverdagens krav om ”styr på tilværelsen”, og ikke mindst så er disse fester og forfester hovedtemaet for samtalen i klassen i den følgende uge. Alkohol er således med til at konstituere fællesskabet og give identitet.

De voksnes ansvar

De unges europamesterskab i alkohol kalder på en indsats på mange niveauer - forældre, lærere, klubledere, lovgivere m.fl., og de unge giver selv en lang række konstruktive forslag til, hvad der kan gøres. Alt tyder dog på, at dette langt fra kun handler om mængder og hyppighed for drikkeri. Det handler om identitetsdannelse, om at få mod til at forlade barndommens trygge rammer, om at få styrke og selvtillid til at konfrontere det fremmede, om at finde plads i fællesskabet. Det minder meget om en moderne overgangsrite, og den slags skal tages alvorligt, idet ritualets indhold fortæller om det nye, der skal komme. Derfor skal vi ikke overlade til de unge selv at køre i ring i deres alkoholritualer, men hjælpe dem til at få puttet indhold og normer i det magiske, så de kommer helskindede ud på den anden side.

“Jeg synes, der er mange på min alder, der drikker, men det er nok fordi de tror de er seje” Pige fra Børnerådets Børnepanel

”Demokrati det er, hvis børn kunne bestemme over, hvordan hverdagen skulle se ud, det synes jeg ville være en rigtig god idé.”

Dreng fra Børnerådets Børnepanel

Den selvoptagede børnegeneration?

Af: Pernille Hviid, psykolog, Københavns Universitet, medlem af Børnerådet

Børn og unge vil være berømte for enhver pris, siges der. Børnerådets panelundersøgelse "Børn og Politik" viser imidlertid noget helt andet: Børnene er sociale og går stærkt ind for fællesskabet. Spørgsmålet er, hvorfor der er så stor forskel på børns tilkendegivelser og voksnes fortolkninger af dem.

Overskriften skal henvise til en fremherskende diskurs om dagens børn og unge. De omtales dels som kompetente, moderne mennesker, men også som selvtilstrækkelige og egoistiske mennesker med et fælles gennemtrængende ønske om at blive set som helt særlige - nærmest for enhver pris. Børn og unge vil være "på", bare være berømte, siges der. Samtidens muligheder, men også fordringer om den enkeltes individualisering er overvejende set forklaringen på vore børn og unges indstillinger og adfærd. Det billede, der tegnes, bekymrer naturligvis, for hvor bliver fællesskabet og det sociale ansvar af?

Børnerådets undersøgelse "Børn og Politik"

I 2003 gennemførte Børnerådet i samarbejde med Dansk Ungdoms Fællesråd en meget vigtig undersøgelse om "Børn og politik". Anledningen var et fremsat forslag om nedsættelse af stemmeretsalderen. Børnerådet valgte, som så ofte før, at inddrage børns perspektiver på den diskuterede problemstilling. Undersøgelsen blev gennemført i Børnerådets Børnepanel (7. klasse), som er så stort og besvarer spørgsmål med en så fin svarprocent, at resultaterne kan betragtes som repræsentative for landets børnebefolkning i den alder. Forskere ved Danmarks Pædagogiske Universitet sikrede undersøgelsens videnskabelige kvalitet.

Rapporten burde være obligatorisk læsning for alle, der har med børn at gøre, egne eller andres, eller er beslutningstagere i forhold til tilrettelæggelse af vilkår for børnelivet. Her vil kun blive nævnt et par vigtige resultater fra rapporten.

Det individuelle og det fælles

A: Er det vigtigt, at samfundet giver det enkelte menneske lov til at bestemme over sit eget liv?

B: Er det vigtigt, at mennesker kan samarbejde og blive enige om, hvordan de får et godt liv sammen?

Børnepanelet skulle markere deres holdning med ét kryds, og de var ikke i tvivl. Næsten to tredjedele satte deres kryds ved "B". Undersøgelsen viser samlet konsekvente besvarelser fra børn, der langt overvejende foretrækker fællesskabets ansvar og glæder frem for en individuel frihed til at gøre, hvad man vil. Som de aller vigtigste mål for vores samfunds udvikling pegede børn på: "At sørge for syge og hjemløse og mennesker med store problemer", "At sikre lov og orden", og "At beskytte naturen". Det aller mindst vigtige samfundsmål for børnene var "At alle bliver rigere og får råd til at købe flere ting". Påfaldende var det også, at ønsket om: "At danskere og indvandrere kan leve et godt liv sammen" viste sig at være langt større end ønsket om at "At bevare den danske kultur". Samlet kan man sagtens tillade sig at sige, at den danske befolkning i 13 – 14 års alderen værdsætter fællesskabet og er indstillet på et ansvarligt, solidarisk liv med andre.

Ønsker til fremtiden

Men hvad med børnenes ønsker til deres egen personlige fremtid? I forlængelse af diskursen om de egoistiske børn ville man forvente, at de stræbte mod senmoderne værdier som fx mere tid og mere opmærksomhed på sig selv, større rigdom og berømmelse. Men sådan svarede børnene slet ikke. Vores børn ønsker sig først og fremmest et familieliv med børn, en god uddannelse, sikkerhed i deres arbejde og et dejligt sted at bo. De vil også gerne rejse og se verden, men "at blive rige og berømt" står allersidst på deres ønskeliste, sammen med "megen fritid" og "muligheder for personlig udvikling". Samlet fremstår børnenes ønsker til deres personlige fremtid som båret af ret traditionelle værdier, værdier som den voksne befolkning må kunne genkende fra deres egen ungdom.

Børnenes svar og de voksnes tolkninger

Undersøgelsen er først og fremmest nødvendig, fordi den afvikler myter om samtidens børne- og ungegeneration. Den driver mange nye spørgsmål frem, hvoraf der her kun skal berøres et enkelt men meget alvorlig spørgsmål.

Hvorfor findes den forskel mellem børns tilkendegivelser og vores fortolkninger af dem? Eller sagt lidt mere skrappt: Hvorfor kender vi vore børn og unge så dårligt, som vi tilsyneladende gør? Kunne det tænkes, at vi ikke giver dem særlig mange muligheder for at praktisere deres vilje til fællesskab og solidaritet, de steder vi opholder os sammen med dem, og derfor slet ikke giver os selv en chance for at se? Steder som eksempelvis børnehavestuen, klasseværelset eller fritidsklubben? Det påstås ikke, at vi voksne forhindrer etablering af fællesskaber, men spørgsmålet er, om fællesskabet indgår som en nødvendig dimension af den pædagogiske tænkning og undervisningspraksis? Samtidens fordringer om individualisering slår stærkt igennem i pædagogikken. Gruppen, fællesskabet og solidariteten bliver overdøvet af individualiserende udgaver af selvbestemmelse og undervisningsdifferentiering. Jeg er bange for, at vi ser det, vi lægger op til at ville se. Kan argumentationen trækkes så langt, at det ligefrem kan tænkes, at vi voksne har fordele ved at misforstå vore børn? Sagen er vel, at den liberale indstilling vi beklager hos vore børn, i de sidste år har vist sig temmelig tydeligt ved de valgurner, vi voksne selv har kastet vores stemmeseddel i. Læser vi noget ind i vore børn, som vi ikke vil vedstå i virkeligheden bor i os selv?

UNDERSØGELSER I BØRNERÅDETS BØRNEPANEL

Børnerådet foretog i 2003 tre undersøgelser i Børnepanelet. Ud over *Børn og Politik* og *Teenagere og alkohol* (se side 10) foretog Børnerådet i 2003 en undersøgelse om børn og chat. Undersøgelsen *Chat: En del af børns virkelighed* (lavet i samarbejde med Red Barnet og Det Kriminalpræventive Råd) viser, at 53 procent af alle børn i 7. klasse chatter på Internettet. 96 procent af dem taler aldrig med deres forældre om det. Børnene chatter 1-5 gange om ugen i ca. 15-30 minutter pr. gang. Chatten handler typiske om kærester, sex og fritid. Børnene taler med hinanden om det, de oplever i chatrummene, men de taler stort set aldrig med deres forældre eller andre voksne om det. Læs flere resultater i rapporten *Chat: En del af børns virkelighed*.

Alle Børnerådets Børnepanelrapporter kan bestilles i Børnerådet eller hentes gratis på Børnerådets hjemmeside: www.brd.dk.

En dommers samtaler med børn

Af Birgitte Holmberg Pedersen, dommer ved retten i Tåmby, medlem af Børnerådet

Børnekonventionens artikel 12 bestemmer, at når barnet er modent til det, skal staten sikre, at barnets mening bliver hørt og taget med i afgørelsen af alle spørgsmål, der vedrører barnet.

Der findes ingen lovgivning om, hvordan børnesamtaler gennemføres bedst muligt. Det følgende er en beskrivelse af, hvordan jeg selv gennemfører børnesamtaler i forældremyndighedssager ved den byret, hvor jeg er ansat. Fremgangsmåden er udviklet gennem samarbejde med de børnesagkyndige, som jeg har haft forbindelse med igennem årene, og ved inspiration fra litteratur om emnet.

Hvornår finder børnesamtalen sted

En sag, hvori der skal tages stilling til forældremyndighed, indledes ved, at hver af forældrene afgiver forklaring om deres egen opfattelse af barnets opvækst, barnets nuværende liv, modenhed, trivsel, barnets tilknytning til hver af forældrene mv. Hvis barnet er fyldt 12 år, vil jeg altid have en samtale med det, inden jeg træffer en afgørelse. Hvis barnet er mellem 7-8 og 12 år, er udgangspunktet ligeledes, at jeg har en samtale med barnet, medmindre der er oplysninger om barnets modenhed og psyke, der overbeviser mig om, at samtalen kan skade barnet eller ikke vil have mening. Den nedre aldersgrænse er jeg nået frem til efter rådgivning fra de børnesagkyndige (psykologer eller psykiatere), som retterne anvender til at foretage egentlige børnesagkyndige undersøgelser. Jeg vil altid have en børnesagkyndig med til samtalen i denne aldersgruppe.

Hvis barnet er under 7-8 år, vil jeg som hovedregel ikke gennemføre en samtale. Hvis der er behov for at få sagen belyst udover forældrenes forklaringer i retten, vil jeg indhente en børnesagkyndig undersøgelse, hvor den børnesagkyndige gennemfører flere samtaler med forældrene og børnene og vurderer samspillet mellem forældrene og børnene, blandt andet ved hjemmebesøg hos begge forældre.

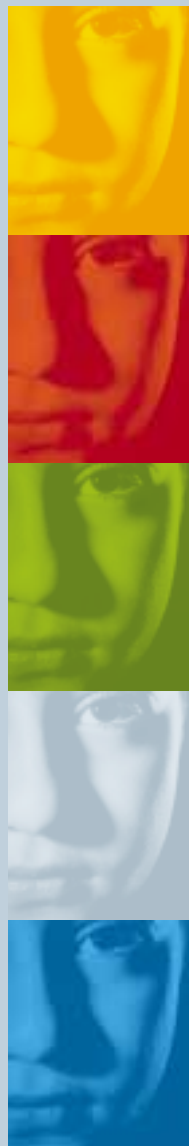
Forældrene deltager ikke

Inden samtalen med barnet fortæller jeg forældrene om, hvordan samtalen foregår. Jeg aftaler tidspunktet med forældrene og om, hvorvidt de begge eller den ene vil følge barnet til samtalen og vente, mens den finder sted. Det er vigtigt, at samtalen finder sted efter, at forældrene har afgivet deres forklaringer. Forældrenes oplysninger er udgangspunktet for samtalen med barnet, som vil føle sig mere trygt, hvis det kan mærke, at den voksne kender til centrale aspekter af barnets person og situation. Hverken forældrene eller deres advokater deltager efter praksis i samtalen med barnet.

Hvordan praktiseres børnesamtalen

Samtalen finder sted på mit kontor. Jeg henter selv barnet, når det er kommet til retten. Forældrene følger med op på mit kontor, så barnet kan se, at det er i orden med forældrene, at jeg skal tale med det. Samtidig ser forældrene det sted, hvor barnet skal være. På vejen til kontoret viser jeg barnet retssalen, og jeg fortæller børnene, at her har deres forældre fortalt mig om deres hverdag, og nu skal jeg selvfølgelig også høre barnet fortælle om det samme. Hvis der skal medvirke en børnesagkyndig, vil vedkommende være på mit kontor, så forældrene også kan hilse på vedkommende. Den børnesagkyndige vil forinden have modtaget kopi af sagens dokumenter og en retsbog, hvori forældrenes forklaringer er refereret. Derefter forlader forældrene kontoret, og barnet har fået at vide, at jeg følger det til forældrene igen, når samtalen er slut.

Samtalen finder sted omkring et mødebord eller sofabord afhængig af barnets alder. Barnet placeres, så der er fri adgang til døren. Det er vigtigt, at barnet ikke føler sig spærret inde. Der vil være stillet sodavand frem og papir og blyant, så barnet kan tegne, hvis der er en naturlig eller nødvendig pause i samtalen. Samtalen bliver altid indledt med, at barnet får at vide, at det er mig, der skal bestemme, hvem barnet skal bo hos fremover. Det er mit ansvar. Barnet vil få at vide, at det ikke vil blive spurgt om, hvem det helst vil bo hos. Det er den børnesagkyndige, der stiller de fleste spørgsmål. Barnet bliver bedt om at beskrive en hverdag hos hver af

- Børnerådet har gennemført en spørgeskemaundersøgelse om samværsager i fogedretterne. Undersøgelsen afdækkede en meget forskellig praksis om børns inddragelse i processen.
- Byretsdommere har et udbredt ønske om, at børnesamtaler skal gennemføres med højeste kvalitet. Derfor afholder Domstolsstyrelsen i sensommeren 2004 en række kursusdage om børnesamtaler.
- I februar 2003 holdt Børnerådet oplæg på tre seminarer for dommerfuldmægtige og retsassessorer ved fogedretter. *Børns situation i sager om tvangsfuldbyrdelse af samvær* var overskriften, men der blev også plads til diskussion af FN's Børnekonvention generelt.

forældrene, fra morgen til aften. Vi taler med barnet om skole, fritidshjem, fritidsinteresser og kammerater. Barnet kan også blive spurgt om, hvordan det forestiller sig hverdagen og besøgene hos den anden forælder, hvis min beslutning går ud på den ene eller den anden løsning. Ofte bliver barnet i løbet af samtalen bedt om at tegne en tegning af far, mor, søskende og forældres evt. nye kærestes. Der vil også blive drøftet med barnet, hvad der skal refereres fra samtalen, og hvad der ikke skal refereres og begrundelsen herfor. Når samtalen er slut, vil jeg følge barnet tilbage til forældrene.

Hvis der har medvirket en børnesagkyndig, vil vi bagefter gennemgå samtalen. Den børnesagkyndige vil blandt andet rådgive om, hvorvidt sagen nu er oplyst på en sådan måde, at dommen kan skrives, eller om der skal iværksættes en egentlig børnesagkyndig undersøgelse.

Værdien af børnesamtaler

Jeg sætter samtalerne med børnene meget højt, når jeg skal træffe afgørelse i en forældremyndighedssag. Min erfaring med disse samtaler gennem flere år er, at børnene kommer med selvstændige oplysninger og opfattelser af deres hverdage, som ikke kan opnås alene gennem forældrenes forklaringer, og som derfor er en vigtig information for min afgørelse i sagen. Ofte er børnene uhyre loyale mod begge forældre. Det viser sig ikke sjældent, at de ikke tidligere har haft mulighed for at fremkomme, eller ikke har villet belaste forældrene med deres opfattelser og ønsker. Børnene giver ofte udtryk for, at de har været lidt nervøse inden samtalen, men at de egentlig synes, at det har været rart at kunne tale om den belastende situation, som de ofte befinder sig i midt i forældrenes konflikt. Denne kan ikke holdes skjult for børnene, uanset hvor meget forældrene prøver herpå.

Fleksibilitet og rummelighed i skolen – ja tak

Af Niels Egelund, professor, Danmarks Pædagogiske Universitet, medlem af Børnerådet

Skolen skal i dag indrette sig efter eleverne og ikke omvendt. Alle børn skal opleve ligeværd og ligestilling i skolen, men det kræver nytænkning både i forhold til metoder og organisering. Det kan dog lade sig gøre at skabe en både fleksibel og rummelig skole.

Folkeskolen har i dag pligt til at møde alle elever, der hvor de er, med hensyn til såvel faglige som almene og personlige forudsætninger og muligheder. Det står der i Folkeskoleloven. Men det er naturligvis en opgave, der ikke er helt let, da børn jo er meget forskellige. I ”gamle dage”, indtil 1970’erne, kunne man sende elever i forskellige klasser eller skoler eller forsynsgrene alt efter, hvordan deres muligheder blev bedømt. Man kunne også lade dem gå klasser om, ”dumpe”, som det hed – og som det rask væk stadig gøres i nogle lande, fx i Frankrig, Belgien og Tyskland. Nu skal skolen i Danmark indrette sig efter eleverne – og ikke omvendt.

Specialundervisningen er ikke altid vejen frem

Skal dette lade sig gøre, må skolen variere sin undervisning, så den betjener sig af forskellige materialer, metoder og organisationsformer. Skolen skal ligeledes give eleverne den tid, de har behov for. Det siger derfor sig selv, at man ikke bare kan undervise op til 28 elever i en klasse, af en lærer, i en time og i et fag. Alligevel er det den måde, man har organiseret sig på i mange skoler. Når det så ikke fungerer sender man nogle af eleverne til specialundervisning, enten i nogle timer hver uge eller i en helt særlig klasse eller skole.

Der er nogle få procent af alle elever, som har brug for helt særlige undervisningsmetoder eller undervisningshjælpemidler, først og fremmest døve elever, der skal kunne kommunikere på tegnsprog. Elever med svær udviklingshæmning, svære udviklingsforstyrrelser og svære sociale og emotionelle problemer vil også bedst kunne undervises og trives i små grupper af elever med tilsvarende vanskeligheder.

NATIONALT SAMARBEJDE MOD MOBNING I SKOLERNE

Børnerådet indledte i 2003 et samarbejde med Dansk Center for Undervisningsmiljø (dcum) og Foreningen Skole og Samfund om en national trivselsundersøgelse, der kan føre til en national plan mod mobning. Som optakt blev der i 2003 afholdt en møderække med lærer-, elev- og skoleleder-organisationer, Kommunernes Landsforening og en række forskere. Trivselsundersøgelsen underskrives af en række organisationer, kommuner og foreninger i marts 2004. Aktørerne forpligter sig til inden for deres område at arbejde aktivt for bedre trivsel.

På mange skoler løser man problemerne med elevernes forskellige forudsætninger ved at sende op til en fjerdedel af eleverne til specialundervisning i større eller mindre dele af undervisningstiden. Det er jo godt, at eleverne får hjælp, men det er ærgerligt, når det for så mange elevers vedkommende sker uden for klassens rammer og kaldes specialundervisning. Det, at blive ”henvist til noget særligt” uden for det normale rammer, mindsker børns selvtillid, og får dem til at føle sig anderledes eller ligefrem udenfor. Det er også sådan, at disse børn går glip af en del af det, de andre får, og det kan blive vanskeligt at forstå helheden, når de er tilbage igen.

Nye organisationsformer skaber rummelighed

Det kan gøres anderledes. Der er skoler, der løser opgaven med elevernes forskellige forudsætninger inden for den almindelige undervisnings rammer. Det sker ved at dele klassen i mindre hold, mens man sætter en ekstra lærer på. Disse hold kan være små, men fælles er, at det er et led i det almindelige skoleliv, at man gør det. Alle elever vil opleve at være placeret på små hold nu og da – også de elever, som har de bedste forudsætninger, og som i en almindelig klasse ofte har siddet og kedet sig.

Skoler, der ved at variere ikke bare materialer og metoder, men også varierer organiseringen i forskellige holdstørrelser, er ikke blot rummelige, som skoleloven foreskriver det. De er også menneskelige, idet de behandler mennesker i overensstemmelse med deres behov. Og det har alle mennesker selvfølgelig krav på i et demokratisk samfund. Rummelige skoler er i øvrigt ikke billigere end traditionelle skoler, som supplerer deres klasseundervisning med specialundervisning; de har blot organiseret sig på en anderledes og fleksibel måde.

Kræver stærk pædagogisk ledelse

Man kan naturligvis være bekymret for, om en anderledes og fleksibel skole ikke skaber nye tabere, ved at børn med særlige behov ”drukner” i mængden, ved at elever, der har brug for ro og faste rammer, forvirres, eller ved at ekstra ressourcer tiltænkt eleverne med særlige behov blot uddeles til de lærere, der ”råber højest”. Det er reelle farer, som en evaluering af skolerne i Håbo kommune i Sverige har vist. Den fleksible skole kræver derfor – stadig – en stærk pædagogisk ledelse. Elever med særlige behov skal sikres i deres behov for støtte, ligesom det skal sikres, at tiden bruges til undervisning og ikke ”blot” til frie kreative aktiviteter – eller til at elever gemmer sig. Endelig har såvel ledelse som lærerteam brug for sparring og supervision fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. PPR har en endnu vigtigere rolle i den fleksible og rummelige skole end i den traditionelle skole.

Kan anbragte børn klage?

Af Inger Thomann, psykolog, Skodsborg Observations- og behandlingshjem, medlem af Børnerådet

Børn og unge, der er anbragt uden for eget hjem, skal kunne klage over afgørelser, beslutninger og den behandling, voksne udsætter dem for. Klageadgangen burde være en rettighed alle anbragte børn har, men i virkeligheden eksisterer den sjældent.

Jonas er 10 år. Han har boet i sin plejefamilie siden han var 2 år gammel og er frivilligt anbragt. De første to år af sit liv boede han på et observations- og behandlingshjem. I moderens kommune har man besluttet, at Jonas skal hjem og bo hos sin mor. Jonas har været sammen med sin mor én gang om måneden i de sidste par år. Jonas er glad for sin plejefamilie, og han forstår slet ikke, hvordan han skal kunne undvære dem. Det er også svært at tænke på, at han skal skifte skole, og sige farvel til sine kammerater.

Hvem taler anbragte børns sag?

Jonas er utilfreds med kommunens beslutning. Men hvordan kan Jonas' stemme blive hørt?

Hvem kan tale Jonas' sag overfor sagsbehandleren/kommunen? Plejeforældrene kan måske, men de vil blive mistænkt for at handle ud fra egne interesser frem for at handle ud fra "barnets bedste". Jonas er anbragt gennem kommunen, så der er ikke nogen plejehjemsforening, der kan formidle Jonas' utilfredshed. Sagsbehandlerne og kommunens Børne- og Ungekonsulent er inhabile, idet de begge er en del af den kommune, der har taget beslutningen om, at Jonas skal hjem til sin mor.

Store forskelle

I løbet af 2003 har vi i Børnerådet været optaget af anbragte børn generelt og anbragte børns klageadgang specifikt. Vi har samlet erfaringer fra forskning, fra unge, der tidligere har været anbragt, fra medarbejdere, fra projekter og fra plejehjemsforeninger, ligesom vi har aflagt besøg på nogle opholdssteder og døgninstitutioner. Mange spørgsmål er blevet rejst. Hvordan sikres kontinuiteten i det anbragte barns

liv? Hvor går barnet hen, når det oplever sig uretfærdigt behandlet, eller når det ønsker forandringer, som plejeforældre og institutionspersonale ikke umiddelbart forstår og/eller imødekommer?

Der findes ingen entydige svar. De seneste undersøgelser viser store holdningsforskelle fra institution til institution såvel som mellem kommuner. Selv inden for samme kommune kan holdningsforskelle hos sagsbehandlere betyde vidt forskellige løsningsforslag til, hvordan det anbragte barn skal imødekommes.

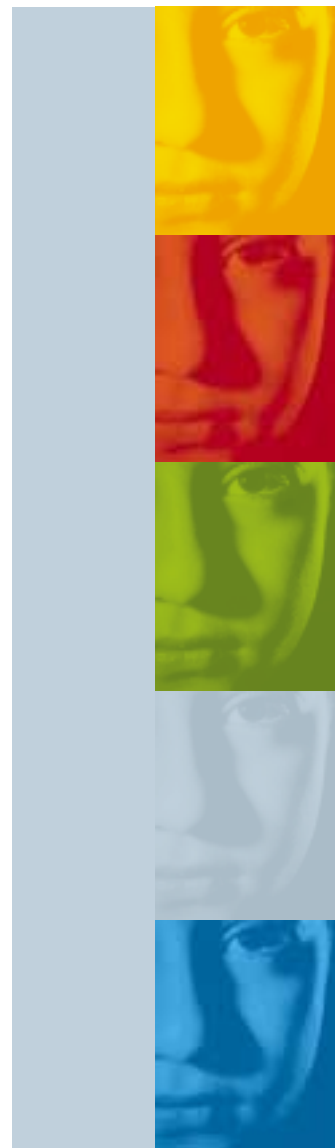
Få muligheder for at klage

På visse døgninstitutioner og opholdssteder har man indbygget klageret i strukturen efter fastlagte demokratiske principper, og børnene kan opleve sig hørt og respekteret. Ligeledes oplever nogle plejebørn, at den tilsynsførende Børne- og Ungekonsulent eller kurator lytter til dem. Men på mange døgninstitutioner og opholdssteder er der ikke indbygget noget klagesystem. Tilbagevendende oplever plejebørn, at den tilsynsførende er til for plejeforældrene, og således ikke kan bruges af barnet, hvis det fx har noget at klage over.

Ifølge Serviceloven er det sagsbehandleren, der er den ansvarlige. Det er sagsbehandleren, der "har magten". Men det anbragte barn oplever, at sagsbehandleren er "meget langt væk".

I løbet af de seneste år, har flere kommuner foretaget beslutninger, der indebærer, at anbragte børn skal ændre opholdssted. Børn, der har tilbragt det meste af deres barndom i en plejefamilie eller på en døgninstitution, får at vide, at "nu skal du flytte".

Eksemplet med Jonas ovenfor, og mange lignende eksempler, efterlader væsentlige problemstillinger: Anbragte børn under 15 år har ingen formel eller uformel ret til at klage over kommunens afgørelser. Når det drejer sig om tvangsmæssige foranstaltninger, er det endda kun børn fra 12 år, der har krav på foretræde for børne- og ungeudvalget. Anbragte børn, der oplever magtmisbrug, ydmygende, nedvær-

**BØRNERÅDET HAR SAMLET SINE
BETRAGTNINGER OG FORSLAG
TIL STYRKELSE AF ANBRAGTE
BØRN OG UNGES KLAGEADGANG
I ET NOTAT, SOM KAN LÆSES PÅ
BØRNERÅDETS HJEMMESIDE**

(www.brd.dk)

Børnerådets forslag er:

- Alle børn skal have en lovbaseret ret til at kunne få behandlet en klage over kommunens afgørelser i både frivillige og tvangsbaseede afgørelser i forbindelse med anbringelse uden for eget hjem.
- Alle børn skal tilbydes foretræde for børne- og ungeudvalget, når tvangsanbringelse overvejes. Alene barnets modenhed, eller at det skønnes til skade for barnet, skal kunne danne grundlag for en begrænsning af denne ret.
- Børn ned til 12 år bør have partsstatus, med hvad deraf følger af ret til gratis advokat, aktindsigt, klageret mv.
- Med børn og unges partsstatus i anbringelsessager bør følge retten til gratis advokatbistand ved afbrydelse af kontakt mellem den anbragte og ved indgreb i meddelelshemmeligheden.
- Anbragte børn bør have formel ret til at klage over eventuelt magtmisbrug, og anbragte børn må have information om, hvem de kan rette deres klage til.
- Bistandsudøvelsen skal defineres, så den også omfatter de voksnes behandling af børn og unge under anbringelsen.
- Anbragte børn og unge skal have en eksplicit formel ret til at klage over bistandsudøvelsen.
- Børn og unge skal informeres, så de ikke er i tvivl om deres rettigheder, og hvor de kan rette en klage hen.
- Alle anbragte børn og unge skal tildeles en uafhængig personlig tillidsperson.
- Alle børn og unge i plejefamilier skal have et tilbud om at deltage i en støttegruppe af børn og unge i lignende situationer.

digende, hånende eller respektløs behandling eller lignende, har herudover kun en uformel mulighed for at klage til sagsbehandleren, eller til enten kommunal- eller amtsborgmesteren, afhængigt af om barnet er anbragt under kommunen eller i en institution under amtskommunen. En ordning der er svært gennemskuelig for det anbragte barn og ikke umiddelbart tilgængelig heller. Ikke mindst når virkeligheden er, at det er de færreste anbragte børn, der kender – endsige har kontakt med – deres sagsbehandler.

Kontaktpersonsordningen bør udbygges

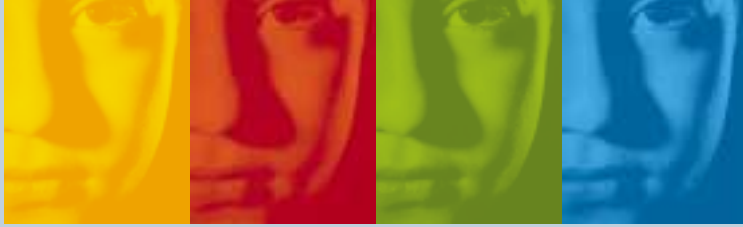
Vi har i Børnerådet flere forslag til, hvordan anbragte børns klageret kan skærpes. Som supplement til en nødvendig lovændring foreslår vi, at servicelovens mulighed for at udpege en kontaktperson til det anbragte barn udbygges, således at alle anbragte børn har en kontaktperson, som udpeges efter visse retningslinier. Et grundlæggende krav er, at personen er uafhængig af de besluttende myndigheder og den, som bestemmer over barnet i dagligdagen. Det er afgørende, at støttepersonen har eller kan etablere et personligt tillidsforhold til barnet. Som udgangspunkt skal barnet, alt efter alder, tages med på råd ved udpegningen. Ser vi tilbage på eksemplet Jonas, kunne en kontaktperson gøre en væsentlig forskel. Kontaktpersonen ville, med sit indgående kendskab til Jonas og hans historie, hans liv med sin mor og med sin plejefamilie, være i stand til at rejse en dialog hvor Jonas' modstand overfor beslutningen om flytning medinddrages. Uanset hvilken beslutning, der måtte tages, er Jonas' stemme indgået i beslutningsgrundlaget. Barnet er blevet hørt.

Opdragelse med respekt for barnet

Af Else Guldager, ledende sundhedsplejerske, Lyngby-Tårnbæk kommune, medlem af Børnerådet

Konflikter er en del af hverdagen i alle familier. Det er opdragelse også. Børnerådet vil gerne inspirere til opdragelsesformer, der skaber udvikling og vækst hos børnene og i familierne. Derfor udgav vi i 2003 pjecen ”Opdragelse med hjertet – om udvikling og konflikter med små børn”.

Jeg kan ikke lade være med at følge med i, hvordan forældre og børn løser alle dagligdagens små og store interessekonflikter. For eksempel i lørdags, da vi står i en skobutik i et storcenter. Der kommer et par med to små børn ind. Lillebror på omkring 2 år i klapvogn. Storesøster på tre hopper rundt ved siden af. Det er lige før lukketid, og begge de voksne kigger på hver sit. Far på skoene og mor på noget fritidstøj, som er i et lille hjørne. Det er nedsat med 40 procent. Lillebror ligger halvt ned i klapvognen, lænet godt tilbage. Han er lige ved at falde i søvn. Storesøster hopper rundt i butikken og kigger på tingene. Hun finder et reklameblad. Så sætter hun sig på en fodskammel og kigger lidt i det. Hun bliver hurtig færdig med det. Så hopper hun rundt igen. Hun løber hen til stativerne, hvor skoene står på rad og række. Hun begynder at pille ved nogle af skoene. Morderen opdager det, mens hun står og holder én af bluserne op foran sig. Kunne denne bluse passe mig? Ser hun ud til at tænke... ”Hold op med at pille ved de sko! Du ved godt, du ikke må pille ved andre menneskers ting”. Pigen holder op med at pille. Der går to minutter. Mor tjekker stadig bluserne ud. Storesøster er nu hoppet hen til et andet skostativ. Hun piller igen ved skoene. Nu går mor hen til hende. ”Har jeg ikke lige sagt til dig, at du skal holde op med at pille? Du kommer ikke med hjem til mormor, når du ikke gør, hvad jeg siger. Hun vil ikke have en pige, der piller. Du piller altid”. Storesøster begynder at hyle højt. Lillebror vågner, og han hyler også. Far, der er dybt optaget af, om han skal vælge de flotte kortskaftede støvler, kigger irriteret på sceneriet. Resolut tager moderen klapvognen, siger til faderen – ”Kom så går vi”. To hylende børn, en irriteret far og en rigtig sur mor forlader butikken.

Børn tænker konkret – voksne taler abstrakt

Hvordan mon resten af deres lørdag eftermiddag forløb? De kom forhåbentlig til mormor alle sammen. Jeg synes faktisk, at storesøster var et overordentlig godt barn. Hun brugte de voksne som forbilleder og rørte ved tingene, ligesom hun så, de gjorde det. Hun var nysgerrig og interesseret. Og da udsigten til turen til mormor begyndte at ændre perspektiv, blev hun ulykkelig. Moderens mening var selvfølgelig at straffe hende, så hun holdt op med at pille. Men når man er tre år, tænker man meget konkret og kan ikke tænke abstrakt endnu. Hun tænker ikke: ”Hvis jeg holder op med at pille nu, så kommer jeg med til mormor”. Det har jo nok været moderens mening. I stedet blev den lille pige ulykkelig over, at hun ikke skulle besøge mormor alligevel. Og sceneriet ender i surhed, hyl og skrig.

Opdragelse er omsorg

Respekten for barnets person og modenhed er væsentlig i denne lille hverdagshistorie. Hvad kan et barn på 3 år? Hvad kan forældrene forvente af hende? Hvad har hun behov for at de gør? Hvilket familieliv får de, når reaktionerne er som i denne lille episode?

I Børnerådet ved vi, at børneopdragelse er et presserende og nærværende tema i alle familier. Og dagligt er medierne fulde af, hvordan børn og unge i skolerne har brug for opdragelse og siges ikke at kunne agere efter elementære spilleregler i samværet med kammerater og lærere. Vi ved nu ikke om unge i vore dage er mere ”uopdragne” end tidligere generationers ungdom. Men for de små børn har Socialforskningsinstituttet vist i en undersøgelse af 3-årige børn, at forældrene er i vildrede med hensyn til, hvordan de håndterer, når barnet gør noget, de ikke vil have. Et fåtal slår og straffer stadig deres børn korporligt, selvom det er forbudt. Et andet fåtal oplever stort set aldrig, at de må sige til deres børn, at der er ét eller andet, de ikke vil have, at barnet gør. Når man har levet sammen med små børn, ved man, at det ikke kan passe, at alt hvad barnet gør, er god opførsel.

Opdragelse af små børn er en nødvendig omsorg for børn. Det er at hjælpe barnet til at finde sin plads i familien og i samfundet. Det er at give barnet leveregler for, hvordan man er sammen med andre mennesker, og det er at lære barnet, hvad der er rigtigt og forkert, hvad der er farligt, og hvad der er forbudt. Rollen som vejleder for barnet hører forældreskabet til. Og den rolle skal forældre påtage sig – også i situationer, der er tilspidsede. Det er vigtigt, at forældre forstår samspillet med deres børn. Jo bedre de forstår det, des bedre kan de understøtte børnenes udvikling og selvværd.

Opdragelse med hjertet

Børnerådet udgav i starten af 2003 pjecen ”Opdragelse med hjertet”, som opfølgning på at revselsesretten blev ophævet. Mange tusinde forældre har købt eller fået et eksemplar af pjecen. Der har også været afholdt en del arrangementer i især daginstitutioner og dagplejeordninger, hvor forældre og personale har inviteret en repræsentant fra Børnerådet til at komme og drøfte børneopdragelse. Her kommer konkrete spørgsmål op som: ”Hvad gør jeg, når hun ikke vil sove og jeg for nummer 8. gang skal give hende sutten og lægge hende til at sove igen?” men også spørgsmål som: ”Hvad nu hvis pædagogerne mener én ting om, hvad jeg skal gøre, når mit barn ikke vil hjem fra institutionen – og jeg vil gøre noget andet – hvem kan så bestemme?”

”Opdragelse med hjertet” henvender sig især til forældre med små børn, men der er også bud til fagpersoner med kontakt til børn og deres forældre.

OPDRAGELSE MED HJERTET – OM UDVIKLING OG KONFLIKTER MED SMÅ BØRN

Udgivet i samarbejde med Komiteen for Sundhedsoplysning, som står for salget af den. Pjecen kan købes hos Komiteen for Sundhedsoplysning på tlf. 3526 5400 eller www.sundkom.dk. En række apoteker forhandler også pjecen.

Børnerådets hørings svar 2003

Januar

Kommentarer til forslag om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samt lov om social service. (Selvstændig handlekommune for anbragte børn samt høring og inddragelse af børn i sagsbehandlingen).

Høring om udkast til lovforslag om ændring af lov om social service (mulighed for madordninger i børnehaver mod fuld forældrebetaling)

Høring om udkast til lovforslag om ændring af lov om social service (frit valg af dagtilbud over kommunegrænser)

Høring over udkast til ændring af lov om svangerskabsafbrydelse og lov om sterilisation og kastration

Februar

Høringssvar om udkast til forslag til lov om ændring af Straffeloven (omskæring af piger)

Høringssvar vedrørende vejledning om madordninger mv.

Marts

Børnerådets bidrag og synspunkter ved udarbejdelsen af den 3. danske rapport til FN's Børnekomité

Høringssvar om forslag til lov om ændring af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v., pasloven, og ægteskabsloven

April

Høringssvar vedrørende manual for tilsyn med undervisning i dagbehandlingstilbud samt på opholdssteder og døgninstitutioner

Juni

Høring over bekendtgørelse om indhold i børnehaveklassen

August

Høringssvar vedrørende Kommissionens direktivforslag om urimelig handelspraksis

Høringssvar vedrørende udkast til ny frihedsbekendtgørelse (med udgang til unge idømt ungdomssanktion)

September

Høringssvar vedrørende bekendt-

gørelse om sygeundervisning for elever i folkeskolen og frie grundskoler.

Oktober

Kommentarer til Socialministeriets udkast til vejledning om selvstændig handlekommune for anbragte børn samt høring og inddragelse af børn.

November

Høringssvar om ændring af grænsen mellem spontan abort og dødsfødsel.

Kommentarer til Socialministeriets forslag om læreplaner i dagtilbud til børn.

Høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 16 år.

December

Høring over udkast til lovforslag til ændring af lov om social service mv. (Forbedring af ledsagerordningen, præcisering af kvindekrisecentrenes virksomhed og indførelse af hjemmel til at drive døgnhuse mv.)

Høringssvar vedrørende strafferetsplejeudvalgets betænkning 1431/2003 om straffeprosesuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder.

Udgivelser 2003

Børnerådets forslag til styrkelse af anbragte børn og unges klageadgang
(Notat, gratis)

Dialog på tværs – børn og voksne i øjenhøjde
Beskrivelse af en dialogproces
(Rapport, gratis)

Dialog på tværs – børn og voksne i øjenhøjde
Beskrivelse af en dialogproces
(Video – 75 kr.)

Teenagere og alkohol
(Børne- & Ungepanelrapport, gratis)

Børn og Politik
(Børnepanelrapport, gratis)

Chat: En del af børns virkelighed
(Børnepanelrapport, gratis)

Opdragelse med hjertet – om udvikling og konflikter med små Børnerådet
(Pjece, 10 kr. + ekspeditionsgebyr + porto.
Købes hos Komiteen for Sundhedsoplysning)

Forældre må ikke slå deres børn (Somali)
(Pjece, gratis)

Børnerådets materialer kan bestilles i Børnerådets sekretariat. For rapporter betales et ekspeditionsgebyr på 20. kr. + porto, hvis denne overstiger 15 kr. De fleste af materialerne kan hentes gratis på Børnerådets hjemmeside: www.brd.dk

Børnerådets økonomi 2003

Det økonomiske grundlag for Børnerådets arbejde er hovedsagelig den årlige finanslovsbevilling. Undtagelser herfra er fondsstøtte til konkrete projekter og medfinansiering fra samarbejdsparter.

Økonomiske nøgletal for 2003:

Indtægter

Finanslovsbevilling	3.500.000
Salg af bøger	45.739
Fonde mm.	51.249
Afhændelse af maskiner og inventar	18.506
Indtægter i alt	3.615.494

Udgifter

Løn og vederlag	2.724.050
Alm. driftudgifter	1.099.292
Særlige initiativer	478.518
Eksternt finansierede aktiviteter	51.249
Udgifter i alt	4.353.109 ¹

¹ Merforbruget er finansieret af Børnerådets opsparing

Årsberetning 2003

Udgivet af Børnerådet
Vesterbrogade 35 A
1620 København V
Tlf: 3378 3300
Fax: 3378 3301
E-mail: brd@brd.dk
www.brd.dk

Marts 2004

Tekst

Børnerådets medlemmer og
Anne Mejer, Børnerådets sekretariat

Redigering

Anne Mejer, Børnerådets sekretariat

Grafisk tilrettelæggelse

Oktan, Peter Waldorph

Foto

Henrik Sørensen, BAM

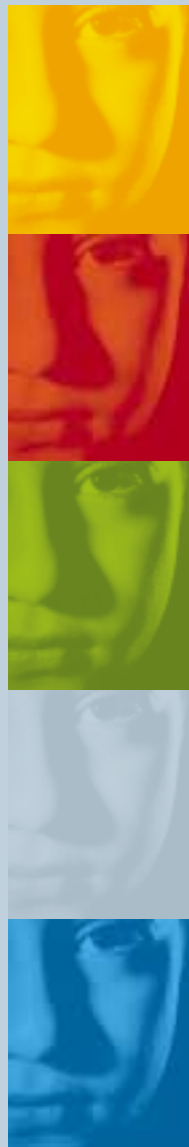
Tryk

Schultz

Oplag 800

ISBN: 87-90946-24-3

Årsberetningen er gratis og fås
ved henvendelse til Børnerådets
sekretariat. Årsberetningen kan
også hentes på Børnerådets
hjemmeside: www.brd.dk

Børnerådet årsberetning 2003

Børnerådet er en statslig institution, som skal arbejde på at sikre børns rettigheder samt informere og rådgive om børns forhold i samfundet. Børnerådet skal inddrage børns synspunkter i dets arbejde. Børnerådet er fagligt og politisk uafhængigt, men administrativt knyttet til Socialministeriet. Rådet behandler ikke konkrete klagesager.

Børnerådet er nedsat i henhold til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Rådets opgaver og sammensætning er nærmere beskrevet i Bekendtgørelse om et Børneråd, Socialministeriets bekendtgørelser nr. 2 af 5. januar 1998.

Børnerådet

Vesterbrogade 35 A

1620 København V

Tlf: 3378 3300

Fax: 3378 3301

E-mail: brd@brd.dk

www.brd.dk